

әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
Экономика және бизнес жоғары мектебі
Кафедра Менеджмент

**БАҒДАРЛАМА ЖӘНЕ
НҮСҚАУЛЫҚТАР
ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАН ҮШІН
ПӘН БОЙЫНША**

Басқарушылық талдау және болжау

(Оқу жоспарына сәйкес оқу пәнінің атауы)

ID 105590

(Оқу жоспары бойынша пәннің шифры)

8D04103 Мемлекеттік және жергілікті басқару

8D04105 Инновациялық менеджмент

8D04106 Менеджмент

8D04107 Жобаларды басқару

(Пән (лар) шеңберінде жүзеге асырылатын білім беру бағдарламасының атауы)

Алматы 2024ж.

Құрастырушы: Адамбекова А.А. э.ғ.д, «Менеджмент»
кафедранын профессоры

---

*(Ф.И.О., ғылыми дәрежесі, ғылыми атағы,
лауазымы)*

«Басқарушылық талдау және болжау» пәні бойынша бітіру емтиханын өткізу бағдарламасы мен әдістемелік нұсқаулар «Менеджмент» кафедрасының отырысында қаралып, бекітілді.

2024 жылғы 15 қазанның No 4 хаттамасы

Кіріспе

«Басқарушылық талдау және болжау» оқу пәнінің өзектілігі мен қолданбалы маңыздылығы басқарушылық талдау мен болжаудағы заманауи тәсілдерді зерттеу және шешу тиімді тәсілдерді іздеу тұрғысынан да бизнесті басқарудың ең өзекті міндеті болып табылатындығына байланысты. Дамуын болжау ұштастыра отырып, ең аз шығындар мен пайданы барынша арттырумен басқаруға. Осыған байланысты «Басқарушылық талдау және болжау» пәнін оқып, емтихан тапсыру 8D04103 Мемлекеттік және жергілікті басқару, 8D04105 Инновациялық менеджмент, 8D04106 Менеджмент, 8D04107 Жобаларды басқару, 1 курс докторанттары, қазақ тілінің 1 курс докторанттары, Білім беру бағдарламасының студенттері үшін өзекті болып көрінеді. бөлімі. Емтихан ауызша, офлайн форматта өткізіледі.

Емтиханға дайындалуға арналған бағдарламалық құралдар тақырыптары

- 1 Басқару шешімдерін қабылдаудағы басқарушылық талдаудың рөлі: салалық ерекшеліктері.
2. Стратегиялық менеджментті талдаудың әдістері мен әдістері.
3. Операциялық және ағымдағы басқару талдауының әдістері мен тәсілдері.
4. Жауапкершілік орталықтарын басқаруды талдау: негізгі бағалау көрсеткіштері.
5. Тиімділіктің негізгі көрсеткіштері.
6. Альтернативті тиімділік көрсеткіштері.
7. Басқаруды талдаудағы мінез-құлық ойлауы: тәуекелдік аппетит критерийлері.
8. Басқару шығындарын талдау: кросс-бағалау.
9. Басқару шешімдерін қабылдаудағы бюджетсіз басқару.
10. Шешім қабылдаудағы белгісіздік және тәуекел.
11. Басқару шешімдерін қабылдаудағы болжау және модельдеу. Рөл, тәсілдер және негізгі әдістер
- 12 Басқару шешімдерін қабылдаудағы болжау және модельдеу құралдары.
13. Басқару шешімдерін қабылдаудағы болжау және модельдеу: тестілеу
14. Басқару шешімдерін қабылдаудағы болжау және модельдеу. Қолдану: көрнекілік, түсіндіру

Пәнді оқу нәтижесінде студент мыналарды білуі керек:

- басқарушылық талдаудың классикалық және заманауи ғылыми концепциялары негізінде әлеуметтік-экономикалық процестерді болжау мен басқарудың балама әдістерін үйрену және қолдану
- қоршаған ортаны диагностика әдістерін қолдану, басқару шешімдерін қабылдау үшін ақпаратты талдау және жүйелеу, ұйымдық құрылымдарды қалыптастыру, ұйымға өзгерістер енгізу, бақылау, ұйымдық мәдениет, қақтығыстарды басқару, тұрақты даму үшін басқару қызметін бағалау критерийлері

- іскерлік ақпаратты өңдеу, экономикалық болжау үшін қажетті қаржылық және қаржылық емес көрсеткіштерді талдаудың негізгі әдістерін қолдану дағдылары болуы.
- бизнестің/жобаның/өнімнің өмірлік циклін басқару мен басқаруды талдауға арналған шығындарды инженерия мен тәсілдерді анықтайтын шарттарды анықтау
- тәуекелді бағалау және басқару әдістерін қолдану; тұрақты даму және белгісіздік принциптерін жүзеге асыру шарттарына макро- және микрофакторлардың әсерін бағалау

Бағдарлама тақырыптары мен емтиханға дайындалуға арналған сұрақтар

1. Басқару шешімдерін қабылдаудағы басқарушылық талдауының рөлі: салалық сипаттама.
2. Басқарушылық талдаудың мақсаты, міндеттері және рөлі
3. Басқарушылық стратегиялық талдауының әдістері мен тәсілдері.
4. Басқарушылық стратегиялық талдауы: ерекшеліктері, әдістері және негізгі құралдары
5. Операциялық және ағымдағы басқарушылық талдауының әдістері мен тәсілдері.
6. Операциялық және ағымдағы басқарушылық талдауы: негізгі әдістер мен әдістер
7. Жауапкершілік орталықтарын басқарушылық талдау: негізгі бағалау көрсеткіштері.
8. Жауапкершілік орталықтарын анықтау: объекті бойынша басқарушылық талдау
9. Негізгі тиімділік көрсеткіштері.
10. Негізгі тиімділік көрсеткіштерін анықтау: ақпарат көздері, талдау және бағалау тәсілдері
11. Өнімділіктің баламалы көрсеткіштері.
12. Зерттеу профилі бойынша тиімділіктің баламалы көрсеткіштерін анықтау
13. Басқарушылық талдаудағы мінез-құлық ойлауы: тәуекелдік аппетит критерийлері.
14. Басқару шешімдерінде мінез-құлық ойлауын және тәуекелдік аппетитін басқару
15. Басқарушылық шығындарын талдау: кросс-бағалау.
16. Шығынға негізделген баға құру стратегиясы. Мақсатты шығындарды басқару
17. Шығындарды басқарудағы TQM\ Just in Time\ ABC әсері
18. Басқарушылық шешімдерін қабылдауда бюджетсіз басқару.
19. Бюджетсіз басқару принциптерін жүзеге асыру шарттары
20. Шешім қабылдау кезіндегі белгісіздік және тәуекел.
21. Зерттеу объектісінің белгісіздігі мен тәуекелдерін анықтау

22. Басқарушылық шешімдерін қабылдауда болжау және модельдеу. Рөл, тәсілдер және негізгі әдістер
23. Болжау мен модельдеудің зерттеу объектісін басқарушылық шешімдеріне әсері.
24. Мәліметтерді жинау, болжам жасауға дайындау
25. Басқарушылық шешімдерін қабылдауда болжау және модельдеу құралдары.
26. Зерттеу объектісінде болжау мен модельдеуді қолдану
27. Басқарушылық шешімдерін қабылдауда болжау және модельдеу: тестілеу
28. Болжам нәтижелерін тестілеу
29. Басқарушылық шешімдерін қабылдауда болжау және модельдеу. Қолдану: көрнекілік, түсіндіру
30. Болжау нәтижелерін визуализациялау және түсіндіру

Емтихан кезінде студенттер білуі керек:

- басқаруды талдау мен болжаудың негізгі категориялары бойынша алған білімдерін көрсету;
- басқару шешімдерін қабылдауға сыртқы және ішкі жағдайлардың (жағдайлардың) ықпалын мысалдар арқылы көрсету арқылы басқаруды талдау мен болжаудың теориялық негіздері мен қазіргі заманғы тәжірибесі арасындағы байланыстарды түсінуді көрсету.
- есеп беру нысандарын талдау;
- басқарушылық талдау мен болжауды жүргізудің маңызды әдістері мен құралдары туралы білімді пайдалану.
- жауап «ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУ КРИТЕРИЯСЫНЫҢ РУБРИКТОРЫ» бойынша бағаланады.

Бағалау критерийлері

Үлгерімді қорытынды бақылау – емтихан (қорытынды бағада 40%)

Емтихан формасы	Қысқаша сипаттамасы	Бағалау критерийлері
Жазбаша(аралас)	Емтихан үш бөлімнен тұрады	1 Бөлім – 40 % 2 Бөлім – 30% 3 Бөлім – 30%
	<u>БІРІНШІ БӨЛІМ: ашық сұрақ: жаналықтар кейсі ұсынылды оған екі сұрақ қойылды</u>	<i>Ашық сұрақ: сұрақ теориясын білу - 10 балл, дәлелді аргумент 10 мысал келтіру -10, қорытынды 10 барлығы 40 балл</i>
	<u>Екінші бөлімде екі бөлімнен тұратын ашық сұрақ бар, оның мәнін</u>	<i>Тапсырма: Әдістемені дұрыс қолдану, 10 шешім, 10 түсініктеме, мысал келтіру 10 Барлығы 30 ұпай</i>

ашып, мысал келтіру кажет.	
Үшінші бөлім: ұсынылған істі берілген қолданбалы сұрақтар бойынша талдаңыз	<i>Ситуациялық тапсырма: есеп -5 (ұсынылған жағдайға сәйкес), шығындарды басқару кезінде қандай мәселе туындайды - 5, оларды шешудің қандай нұсқалары орын алуы мүмкін 10 (ұсынылған бағыт), Қорытынды - 10. Барлығы 30 ұнай</i>

Негізгі әдебиет:

1. CIMA P1 Kaplan study text
<https://kaplanpublishing.co.uk/cima/professional-operational/management-accounting-p1/study-text>
2. CIMA P1 BPP study text
<https://learningmedia.bpp.com/product?catalog=ITP12021>
3. Operational Management exam-kit
<https://kaplan-learning.com/bookshop/cima/professional-operational/management-accounting-p1/exam-kit>
4. Management Accounting, 4th Edition
<https://www.wiley.com/en-us/Management+Accounting%2C+4th+Edition-p-9780730369424>
5. Break-even cost analysis
<https://templates.office.com/en-us/breakeven-cost-analysis-tm01116512>
6. CIMA Case studies
<https://www.cimaglobal.com/Research--Insight/Case-studies/>
- 7 "Analysis of Financial Time Series" (3rd Edition) by Ruey S. Tsay.
https://file-lianxh.oss-cn-shenzhen.aliyuncs.com/Refs/Books/Tsay_2022.pdf

Қосымша әдебиет:

8. Dean Frost. Strategic Management: Analysis and Skills in a High Tech Business Environment, Cognella Academic Publishing, 2024. 222p.
9. Alain Ndedi. **STRATEGIC FINANCIAL ANALYSIS AND PLANNING (International Journal of Business Management and Research (IJBMR) Book 3)**
. RIBA Publishing, 2021. p.72
10. Wyn Jenkins, Dave Williamson Strategic Management and Business Analysis
. English. 2022. p.280.

Зерттеушілік инфрақұрылымы

1 MS Excel

Мәліметтердің кәсіби ғылыми базасы

1 <http://kase.kz>

2 <http://dfo.kz>

Интернет-ресурстар

1. <http://elibrary.kaznu.kz/ru>

2 <https://ru.coursera.org/>

3 <https://uchet.kz/>

БАҒАЛАУ САЯСАТЫ ҚОРЫТЫНДЫ БАҚЫЛАУ КРИТЕРИЯСЫНЫҢ РУБРИКТОРЫ

Критерий/ балл	Дескрипторлар				
	Өте жақсы	Жақсы	Қанағаттанарлық	Қанағаттанарлықсыз	
	90–100% (27-30 балл)	70–89% (21-26 балл)	50–69% (15-20 балл)	25–49% (8-14 балл)	0–24% (0-7 балл)

Курс теориясы мен тұжырымдамаларын білу және түсіну	«Өте жақсы» деген баға сұрақтың жан-жақты түсіндірмесі, әрбір қорытынды мен мәлімдеме үшін егжей-тегжейлі дәлелі бар, логикалық түрде құрастырылған және әзірленген тақырыптардан мысалдармен расталған жауап үшін қойылады.	«Жақсы» деген баға сұрақтың толық, бірақ толық емес қамтылуын, негізгі ережелердің қысқартылған аргументтерін қамтитын және материалды беру логикасы мен реттілігін бұзуға мүмкіндік беретін жауапқа қойылады. Жауапта стильдік қателер мен терминдерді дұрыс қолданбауы кедергі келтірмейді.	«Қанағаттанарлық» бағасы билетте ұсынылған сұрақтарды толық қамтымаған, негізгі ойларды үстірт дәлелдейтін, баяндаудағы композициялық теңгерімсіздіктерге, материалды баяндау логикасы мен реттілігін бұзуға жол берген жауапқа қойылады. Әзірленген жазбаларынан мысалдармен теориялық ойлары көрсетілмейді.	Қойылған сұрақтарды дұрыс қамтымау, қате дәлелдеу, фактілік және сөздік қателер, дұрыс емес қорытындыны болжау.	Негізгі ұғымдарды, теорияларды білмеу...; Қорытынды бақылауды өткізу ережесін бұзу.
Таңдалған әдістеме мен технологияны нақты практикалық тапсырмаларға қолдану	Оқу тапсырмасын толық орындау, қойылған сұраққа егжей-тегжейлі, дәлелді жауап беру, содан кейін курстың практикалық мәселелерін шешу;	Оқу тапсырмасын ішінара орындау, толық емес, курстың практикалық мәселелерін толық шешпей қойылған сұраққа дәлелді жауап беру; курс бойынша ғылыми тіл нормаларын сауатсыз пайдалану;	Материал фрагменттелген, логикалық дәйектілікті бұза отырып, нақты және семантикалық дәлсіздіктерге жол беріледі, курстың теориялық білімі үстірт қолданылады.	Тапсырманы шешудің ұтымсыз әдісі немесе жеткілікті ойластырылм аған жауап жоспары; тапсырмаларды шешсе алмау, тапсырмаларды жалпы	Тапсырмаларды шешу үшін білімді, алгоритмдерді қолдана алмау; қорытынды және нәтиже жасай алмау. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.
Таңдалған әдістеменің ұсынылған практикалық тапсырмаға қолданылуын бағалау және талдау, алынған нәтиженің негіздемесі	Ғылыми ұстанымды және қолданылған әдістеме мен технологияны дәйекті, қисынды және дұрыс негіздеу, сауаттылық, ғылыми тіл нормаларын сақтау, жалпы дұрыс тұжырымдарға әсер етпейтін материалды ұсынуда 1-2 дәлсіздікке жол беріледі (+графикалық деректер арқылы негіздеу нәтижелерін визуализациялау).	Тұжырымдамалық материалды пайдалануда 3-4 дәлсіздікке, жалпылау мен тұжырымдардағы кішігірім қателіктерге жол беріледі, бұл тапсырманың жақсы жалпы деңгейіне әсер етпейді.	Негізделген ғылыми ережелердің қолданылуы туралы тұжырымдар нақты емес және нәтижесіз, стилистикалық және грамматикалық қателіктер бар, сонымен қатар практикалық шешімнің нәтижелерін өңдеуде дәлдік жоқ	Тапсырма өрескел қателіктермен орындалды, сұрақтарға жауаптар толық емес, тұжырымдамалық материалдармен дәлелдер нашар пайдаланылды.	Тапсырма орындалмады, қойылған сұрақтарға жауаптар жоқ, талдау материалдары мен құралдары пайдаланылмады. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.

Емтихан билеттері 3 сұрақтан тұрады. Дұрыс орындалған тапсырмалар үшін ең көбі-100 балл, оның ішінде бірінші сұраққа – 40 балл, екінші сұраққа-30 балл, үшінші сұраққа - 30 балл.